

De ronde is nog lang

De politieke onderhandelingen in het kader van de GATT zijn vorige week geëindigd in onenigheid. De EG en de VS zijn elkaar geen centimeter tegemoetgekomen op het gebied van de landbouwpolitiek. De VS vinden dat het geen zin heeft om te onderhandelen over reductie van subsidies en invoerheffingen als niet iedere partner zich vastlegt op de uiteindelijke afschaffing van alle handelsverstorende steun aan boeren. De EG staat daarentegen op het standpunt dat om sociale en politieke redenen het principe van een afgeschermd Europese markt voor landbouwproducten niet losgelaten kan worden, al erkent de EG de noodzaak van ingrijpende hervorming van het huidige stelsel.

De Amerikanen hebben het hard gespeeld. Al maanden bazuinden ze rond dat het instemmen met hun nuloptie de enige mogelijkheid was om concessies van hen gedaan te krijgen. Om hun eis kracht bij te zetten weigerden ze hun medewerking aan akkoorden op andere terreinen. Bovendien dreigen ze sinds kort met nog meer steun, nota bene het tegengestelde van wat ze eigenlijk willen. De Europeanen hebben geprobeerd het slim te spelen door de VS een slecht geweten te bezorgen. Met toegeeflijkheid op het gebied van tropische producten werd de derde wereld gepaaid. Als de VS het dan zouden wagen een akkoord daarover te torpederen vanwege gebrek aan vooruitgang bij de landbouwbesprekingen, dan zou de EG niet alleen staan in verwijten aan de VS.

Dit spel is maar half gelukt. Dat komt in de eerste plaats door de manifeste aanwezigheid van landen die geen tropische producten voortbrengen maar wel een belangrijke agrarische uitvoer hebben. Die landen, onder leiding van Australië verenigd in de z.g. Cairns-groep, hebben nog meer belang bij een niet door Amerikaanse en Europese exportsubsidies en invoerheffingen bedorven prijsvorming op de wereldmarkt dan de VS en de EG zelf. In hun harde kritiek passen deze landen er wel voor op om partij te trekken tussen de strijdende partijen.

In de tweede plaats zijn de ontwikkelingslanden niet in het opzetje getrapt van de EG. Voor hen is de ruimere toegang voor tropische producten tot de markten van de rijke landen maar een doekje voor het bloeden zolang de veel omvangrijker handel in textiel nog sterk gereguleerd blijft door het Multi Vezel Akkoord. Bovendien zien zij in de voorstellen die er lagen op het gebied van de zakelijke diensten, het intellectuele eigendom en de buitenlandse investeringen een ernstige bedreiging van hun vrijheid om hun ontwikkeling naar eigen inzicht te sturen. Forse concessies op die terreinen zouden hen wellicht wel tot partij kiezen kunnen bewegen.

De Uruguay-ronde lijkt dus weinig opgeschoten met een weekje onderhandelen op ministerieel niveau. Het is echter nog veel te vroeg om van een mislukking te kunnen spreken. Zowel tijdens de Kennedy-ronde in de jaren zestig als de Tokyo-ronde in de jaren zeventig kwam overeenstemming pas op het allerlaatste moment tot stand. Nu we met deze 'mid term review' nog slechts halverwege zijn, is er alles nog mogelijk. De ronde is bovendien niet terug bij af. Bij diverse onderwerpen zijn de contouren van een akkoord al goed zichtbaar.

Dat geldt vooral voor de organisatorische verbeteringen van de GATT. Het secretariaat zal het handelsbeleid van de leden aan periodiek onderzoek gaan onderwerpen. In de hoop dat de leden negatieve publiciteit niet aan hun laars lappen, is dit wezenlijke vooruitgang. Een andere duidelijke verbetering is dat aan iedere fase van de klachtbehandeling een scherpe tijdslimiet wordt gekop-

peld. Het blokkeren van veroordelingen blijft echter mogelijk. Wel zullen proeven met bindende arbitrage worden genomen.

Ook bestaat voorlopige overeenstemming over een algemene tariefsverlaging voor industrieproducten. Maar omdat enerzijds het gemiddelde niveau van deze tarieven slechts 5 procent is en anderzijds de toegang voor industrieproducten tegenwoordig met z.g. vrijwillige exportbeperkingen, 'local content'-bepalingen en anti-dumping-acties wordt geregeld, is deze overeenstemming geen grote sprong voorwaarts.

Een deal voor de internationale zakelijke dienstverlening zou dat wel zijn. Financiële diensten, telecommunicatie en andere zakelijke diensten, die in de ontwikkelde landen goed zijn voor meer dan de helft van het bruto nationaal produkt, zijn snel groeiende sectoren in de internationale handel. De bestaande overeenstemming wijst in de richting van een gedragscode, waarbij het ontwikkelingsniveau van een land maatgevend zal zijn voor de restricties ten aanzien van buitenlandse aanbieders van deze diensten. De vrijblijvendheid van zo'n code maakt van dit compromis echter een tweederangs oplossing.

Over het beperken van restricties op buitenlandse investeringen is op dit moment nog geen resultaat bekend. Dat brengt ons bij het laatste onderwerp, de intellectuele eigendom. De onenigheid hierover is bijna net zo groot als die over de landbouw. Hier staan de rijke landen tegenover de arme. Vooral de VS maken zich sterk voor bescherming van octrooien, auteursrecht en handelsmerken met GATT-regels. De ontwikkelingslanden vrezen dat zoiets de diffusie van kennis in de weg zal staan en daarmee hun ontwikkeling wordt afgeremd.

Voorlopig hangt de voortgang van de Uruguay-ronde af van het doorbreken van de patstelling tussen de VS en de EG. De partij met het extreemste standpunt zal moeten toegeven en dat is in dit geval de VS. In de eerste plaats is volledige afschaffing van alle steun aan boeren ook in de VS niet realistisch. De onevenwichtigheid van de markten voor landbouwproducten maakt een of andere vorm van steun onvermijdelijk. De Amerikanen brengen het vrije-marktverhaal zo goed dat ze er bijna zelf in geloven. Maar als puntje bij paaltje komt zullen ook zij kiezen voor het in stand houden van de plattelandseconomie omdat de maatschappelijke kosten van een verarmd en ontvolkt platteland te hoog zijn. In de tweede plaats ligt het niveau van de landbouwsteun in de VS een stuk hoger dan in de EG: \$ 11.250 per boer tegenover \$ 2.550 in 1987. De VS hebben dus wel enige ruimte voor concessies. In de derde plaats hebben de VS als traditioneel agrarisch exportland veel belang bij hogere prijzen op de wereldmarkt. Met hun huidige grote betalingsbalanstekort kunnen zij de kansen daarop maar beter meteen grijpen.

Dat wil overigens niet zeggen dat het standpunt van de EG zo nobel is. Het vasthouden aan het systeem van kunstmatig hoge prijzen binnen de EG en het op de wereldmarkt dumpen van de overschotten die daar het onvermijdelijke gevolg van zijn komen de geloofwaardigheid van de EG bij de GATT-onderhandelingen niet ten goede. Zo'n systeem leidt ook onvermijdelijk tot verspilling van subsidiegeld doordat boeren met rendabele bedrijven volop meeprofiten. De VS zouden dus nog best een jaartje mogen nemen om de EG tot de uitspraak te brengen alleen directe inkomenssteun aan boeren te geven. De ronde is nog lang, er kan nog van alles gebeuren.

W. Sietsma